

Thực trạng giáo dục kỹ năng sống cho trẻ 4-5 tuổi thông qua trò chơi dân gian ở các trường mầm non Thành phố Thái Bình, tỉnh Thái Bình

Phạm Thị Huệ*

* Trường Cao đẳng Sư phạm Thái Bình

Received: 5/2/2023; Accepted: 10/2/2023; Published: 15/2/2023

Abstract: The article refers to life skills education activities for 4-5 year old children through folk games in kindergartens in Thai Binh city, Thai Binh province. The research results show that: The reality of life skills education for 4-5 year old children through folk games in kindergartens in Thai Binh city, Thai Binh province is shown through objectives, content, methods, forms and procedures. These contents are mostly average and good. Life skills education for 4-5 year old MG children through folk games in preschools is influenced by objective and subjective factors. In which, subjective factors such as the principal's management capacity; The professional capacity of GVMN is a major influencing factor.

Keywords: Life skills, folk games, preschool, Thai Binh city

1. Đặt vấn đề

Kỹ năng sống (KNS) là phương tiện giúp con người chuyên hóa tri thức thành hành động, thái độ thành hành vi, để sống an toàn, khỏe mạnh, thành công và hiệu quả. Người có KNS phù hợp sẽ luôn thích ứng được trước những khó khăn, thử thách; biết ứng xử, giải quyết vấn đề một cách tích cực và phù hợp. Đối với trẻ mầm non (MN) lứa tuổi đầu đời chưa có nhiều nhận thức về thế giới xung quanh nên trẻ MN thích tìm tòi, khám phá xong còn thiếu hiểu biết, thiếu KNS. Vì vậy, GD KNS cho trẻ MN là rất cần thiết giúp trẻ rèn luyện hành vi có trách nhiệm đối với bản thân, gia đình và xã hội. GD KNS được thực hiện qua nhiều con đường, đặc biệt là qua giáo dục của nhà trường, gia đình và xã hội.

GD KNS cho trẻ MN có vai trò quan trọng. Đặc biệt đối với trẻ ở lứa tuổi 4-5 tuổi, giai đoạn này chính là thời điểm bước ngoặt, các nhà giáo dục cần quan tâm, một mặt là để giúp trẻ hoàn thiện những thành tựu phát triển tâm lý trong suốt thời kỳ mẫu giáo (MG), mặt khác là sự chuẩn bị tích cực cho trẻ đủ điều kiện để làm quen dần với hoạt động học và cuộc sống ở trường phổ thông, để trẻ bước vào lớp 1 với sự tự tin, thích nghi nhanh chóng với môi trường giáo dục mới thì việc chuẩn bị sẵn sàng về mặt tâm lý đến học tập ở trường tiểu học là nhiệm vụ quan trọng bậc nhất của giai đoạn giáo dục MG nói chung và trẻ ở lứa tuổi 4-5 tuổi nói riêng. Trẻ bước vào trường học rất cần các yếu tố như tâm lý, vốn tri

thức, chuẩn mực hành vi đạo đức, kỹ năng cần thiết giúp trẻ nhanh chóng gia nhập vào tập thể lớp, tìm được vị trí của mình trong tập thể đó, có ý thức trách nhiệm trong các hoạt động. Chất lượng, hiệu quả GD KNS cho trẻ MN tùy thuộc vào nhiều yếu tố gia đình, nhà trường và xã hội. Đặc biệt phụ thuộc trực tiếp vào quản lý của các nhà quản lý trường MN. Tăng cường thay đổi trong quản lý, đồng thời nâng cao hiệu quả GD KNS, hình thành được KNS phù hợp cho trẻ trong các trường MN.

Trò chơi dân gian (TCDG) là một trong những loại trò chơi yêu thích của trẻ nói chung và trẻ 4-5 tuổi ở trường MN nói riêng. Khi chơi, trẻ được thỏa mãn nhu cầu chơi, nhu cầu khám phá thế giới xung quanh, nhu cầu được hoạt động trí tuệ. Sử dụng trò chơi dân gian nhằm giúp trẻ 5-6 tuổi làm quen kỹ năng sống chính là thực hiện việc thỏa mãn nhu cầu chơi của trẻ đồng thời cung cấp, củng cố kiến thức, tạo cơ hội cho trẻ vận dụng kiến thức, kinh nghiệm trong các hoạt động, rèn luyện, phát triển các kỹ năng nhận thức, các kỹ năng xã hội và tạo cơ hội cho trẻ phát triển các ý tưởng sáng tạo và đặc biệt là khám phá thế giới rộng lớn xung quanh. Các hoạt động vui chơi thường ngày không những mang lại niềm vui cho trẻ mà còn giúp trẻ vận dụng được nhiều kỹ năng sống trong quá trình tham gia. Trẻ được trải nghiệm nhiều vai trò khác nhau, được thỏa sức phát huy khả năng tưởng tượng và sáng tạo, học hỏi nhiều điều hay cùng bạn bè thông qua từng trò chơi thú vị..

Trong thời gian qua, các trường MN trên địa bàn thành phố Thái Bình đã tiến hành hoạt động GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG và đã đạt được thành quả nhất định: trẻ thích vui chơi, khám phá, tìm hiểu tri thức, kỹ năng phát triển. Mỗi loại trò chơi có đặc điểm và quy định riêng, mang những sắc thái khác nhau khiến cho trẻ chơi suốt ngày mà không chán. Hơn nữa, các TCDG thường giản tiện, không cầu kỳ, không tốn kém nên có thể chơi dễ dàng ở mọi lúc, mọi nơi, đồng thời dụng cụ dễ kiếm, dễ làm, chủ yếu lấy từ trong thiên nhiên, trong cuộc sống hàng ngày. Tuy nhiên, trong thực tiễn ở nhiều trường MN hiện nay, GD KNS cho trẻ MG qua các loại trò chơi dân gian còn chưa được quan tâm đúng mức: giáo viên chưa lựa chọn phong phú trò chơi nên trẻ chưa hứng thú; lựa chọn trò chơi trong kho tàng TCDG Việt Nam còn chưa thể hiện tính vùng miền, tổ chức quy trình chơi cho trẻ còn lúng túng, giáo viên chưa tích cực học hỏi, nâng cao trình độ, sự hiểu biết về TCDG, chưa có kỹ năng vận dụng về phương pháp (PP) hình thức GD KNS cho trẻ. Vì thế, GD KNS cho trẻ còn hạn chế, ảnh hưởng đến hiệu quả quá trình phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ MN.

2. Nội dung và kết quả nghiên cứu

2.1. PP nghiên cứu

Tác giả đã sử dụng phối hợp các PP nghiên cứu: phân tích lý thuyết, phương pháp nghiên cứu thực tiễn như: quan sát, phỏng vấn, điều tra, thống kê toán học.

Kết quả nghiên cứu được triển khai tại 6 trường MN thuộc TP Thái Bình (60 GV, 300 trẻ 4-5 tuổi) ở các trường MN trên địa bàn thành phố.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Mục tiêu GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình

Nhằm đánh giá thực trạng mục tiêu GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, chúng tôi khảo sát và thu được kết quả như sau: thực trạng mục tiêu GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, đạt điểm TB là 2,77 điểm, trong đó:

Mục tiêu “Giúp trẻ có hiểu biết về chuẩn mực xã hội và các mối quan hệ xã hội giữa người với người trong cuộc sống” đạt 2,80 điểm, xếp mức thường xuyên đạt điểm cao nhất. Mục tiêu “Trẻ nắm được các kỹ năng sống cần thiết để thích ứng với những thay đổi trong môi trường sống và giải quyết các vấn đề nảy sinh trong cuộc sống” đạt 2,74 điểm, xếp mức thường xuyên đạt điểm thấp nhất. Để nắm rõ hơn

về mục tiêu này Như vậy, có thể thấy: Trong những năm qua CBQL, GV các trường MN đã làm tốt công tác tuyên truyền, phổ biến đến GV về ý nghĩa và tầm quan trọng của GD KNS cho trẻ MG 4-5 tuổi thông qua TCDG. Thông qua các lớp tập huấn, các buổi sinh hoạt Tổ/Nhóm chuyên môn, hầu hết CBQL và GV đều nhận thức rõ đây là con đường hữu hiệu, góp phần hình thành và phát triển nhân cách toàn diện cho trẻ, phát triển ở trẻ các kỹ năng sống cần thiết, giúp trẻ phát huy tính tích cực, sáng tạo gắn liền với việc phát triển bản thân, thích ứng cuộc sống và có hành vi chuẩn mực.

2.2.2. Nội dung GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình

Kết quả khảo sát cho thấy: thực trạng nội dung GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, tỉnh Thái Bình với điểm TB đạt 2,25 điểm, đạt mức đôi khi và các nội dung nằm trong khoảng 2,13 đến 2,31 điểm.

Trong đó tiêu chí “GD trẻ có kỹ năng thiết lập mối quan hệ tích cực với bạn và người khác” đạt điểm cao nhất là 2,31 điểm. Qua phỏng vấn cô L.T.T.T - GVMN Xuân Hương cho biết: “GD cho trẻ kỹ năng giao tiếp, lịch sự lễ phép thông qua TCDG là một trong những kỹ năng quan trọng hàng đầu cần phải GD ở trẻ. Bởi vì ở giai đoạn này ngôn ngữ của trẻ đang phát triển, hoàn thiện, trẻ đang tạo lập và mở rộng các mối quan hệ trong quan hệ bạn bè, và với người lớn”.

Tiêu chí “GD trẻ có kỹ năng luân phiên nhau sẵn sàng” đạt điểm thấp nhất là 2,13 điểm. Qua trao đổi, trò chuyện, một số cán bộ quản lý, GV cho rằng việc GD KNS cho trẻ MG 5-6 tuổi thông qua TCDG chưa thực sự đạt kết quả tốt ở hai khía cạnh này. Cô giáo Nguyễn Thị H. GV trường MN Sơn Ca chia sẻ: “Hoạt động GD KNS cho trẻ MG 5-6 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN hiện nay chưa thực sự gắn kết với việc hình thành ở trẻ tâm lý sẵn sàng hợp tác; chưa chú trọng việc hình thành ở trẻ những kỹ năng sống cơ bản về hợp tác, giải quyết mối quan hệ với người xung quanh, giải quyết xung đột...”.

2.2.3. PP GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình

Kết quả khảo sát cho thấy: thực trạng PP GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình đạt 2,43 điểm, trong đó các PP khác nhau được đánh giá khác nhau:

Các PP được sử dụng thường xuyên gồm: “PP làm mẫu, nêu gương” (ĐTB: 2,60); “PP sử dụng tình

cảm” (ĐTB: 2,59); “PP dùng lời nói khi chơi” (ĐTB: 2,53) và “PP thảo luận nhóm nhỏ” (ĐTB: 2,51). Khi được phỏng vấn sâu cô P.T.T - GVMN Mỹ Hạnh chia sẻ: “*Đối với trẻ, khi được làm mẫu trẻ dễ dàng quan sát, bắt chước và làm theo với độ chính xác cao, trẻ được nhìn, nghe, trao đổi cùng cô nên hiệu quả của PP này tốt. Thêm vào đó GV thể hiện những lời nói động viên, khuyến khích trẻ thông qua tình cảm như sự yêu thương, quan tâm sẽ gần gũi với trẻ, trẻ có cảm nhận được an toàn, sẵn sàng phản hồi lại, bày tỏ những suy nghĩ của mình với cô một cách tự nhiên nhất*”.

Các PP được sử dụng ở mức đôi khi gồm “PP trực quan” (ĐTB: 2,13); “PP thực hành, đóng vai” (ĐTB: 2,21).

Từ đánh giá của CBQL và GV về PP GD KNS cho trẻ MG 5-6 tuổi thông qua TCDG, chúng tôi nhận thấy, PP GD đã được GV sử dụng khá đa dạng, tuy nhiên mới chỉ tập trung sử dụng một số PP, còn lại ít sử dụng hơn và hiệu quả sử dụng chưa cao. Trong thời gian tới, Hiệu trưởng các trường MN cần hướng dẫn, chỉ đạo, khuyến khích GV tăng cường sử dụng các PP còn lại để việc GD KNS cho trẻ MG 4-5 tuổi thông qua TCDG đạt kết quả tốt hơn.

2.2.4. Hình thức GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình

Kết quả khảo sát cho thấy: thực trạng hình thức GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, tỉnh Thái Bình đạt 2,40 điểm, trong đó các hình thức khác nhau được đánh giá khác nhau:

Các hình thức được đánh giá ở mức thường xuyên gồm: Hình thức “*Lồng ghép trong các hoạt động vui chơi trong lớp học*” đạt 2,60 điểm; Hình thức “*Lồng ghép trong các hoạt động vui chơi ngoài lớp học trong nhà trường*” đạt 2,57 điểm. Còn lại hình thức “*Tổ chức trong hoạt động các ngày lễ, hội, ngoại khóa*” đạt 2,04 điểm, đánh giá mức đôi khi.

2.2.5. Quy trình GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình

Kết quả khảo sát cho thấy: thực trạng quy trình GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, tỉnh Thái Bình chỉ đạt ở mức trung bình với điểm TBC đạt 2,33 điểm.

Trong đó các nội dung quy trình được đánh giá ở mức đồng ý gồm: nội dung “*Đưa ra tình huống và giải thích KNS*” đạt điểm cao nhất là 2,56 điểm, và nội dung “*Đánh giá việc thực hiện KNS của trẻ qua*

lời khen, động viên, khích lệ của cô” đạt 2,44 điểm, xếp mức đồng ý. Còn lại các nội dung quy trình gồm “*Làm mẫu các hành động, hành vi của KNS mới với tình huống đã đặt ra*” đạt mức phân vân (ĐTB: 2,23) và “*Cho trẻ thực hành KNS mới thông qua các tình huống khi chơi TCDG*” đạt 2,10 điểm xếp mức phân vân.

2.2.6. Thực trạng yếu tố ảnh hưởng đến hoạt động GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở trường MN TP. Thái Bình

Nhằm đánh giá thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến GDKNS cho trẻ 4-5 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, tác giả khảo sát và thu được kết quả như sau:

Kết quả khảo sát cho thấy: thực trạng các yếu tố ảnh hưởng đến GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi thông qua TCDG ở các trường MN TP. Thái Bình, tỉnh Thái Bình, đạt ĐTB là 2,69 điểm, trong đó các yếu tố chủ quan đạt điểm trong khoảng 2,77 đến 2,86; các yếu tố khách quan đánh giá từ 2,21-2,79 điểm.

3. Kết luận

Giáo viên trong nhóm nghiên cứu hầu hết đều có nhận thức đúng về sự cần thiết của việc GD KNS cho trẻ 4-5 tuổi ở trường MN thông qua TCDG trẻ. Tuy nhiên, việc sử dụng TCDG như một phương tiện giáo dục KNS cho trẻ đã được GV sử dụng nhưng hiệu quả đạt được vẫn chưa cao do nhiều nguyên nhân khác nhau như kế hoạch tổ chức hoạt động vui chơi còn rất chung chung chưa có mục tiêu GD KNS cụ thể trong TCDG, trẻ chưa có kỹ năng làm việc cùng nhau, nội dung chơi chưa được mở rộng khiến trẻ nhàm chán, không còn sức hút. Đây là kết quả thực trạng quan trọng, là cơ sở để có các nghiên cứu tiếp theo khi đề xuất các biện pháp.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Thanh Bình (2017), *Giáo trình Giáo dục kỹ năng sống*, Nxb ĐHSP Hà Nội.
2. Nguyễn Thanh Bình (2011), *Giáo trình chuyên đề Giáo dục kỹ năng sống*, Nxb ĐHSP, Hà Nội.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Điều lệ trường MN (Thông tư 52-TT/2020/BGDĐT của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)*. Hà Nội.
4. Công Thị Hồng Điệp (2017), “*Quản lý giáo dục kỹ năng sống cho trẻ em trong các trường MN quận Tây Hồ, thành phố Hà Nội*”, *Tạp chí Thiết bị Giáo dục*, số tháng 8/2017, Hà Nội.
5. Đào Thị Chi Hà (2018), *Quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ 5-6 tuổi ở các trường MN tư thục*, Học viện KHXH Việt Nam.